

Mit és hogyan ellenőriznek a munkaügyi felügyelők az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló törvény életbe lépése után?

A munkaügyi hatóság tavaly 31 431 ellenőrzést végzett, és ennek során 186 327 munkavállalót érintő jogsértést talált. Közülük 56 206-ot bejelentés nélkül foglalkoztattak. A feltárt feketefoglalkoztatás hozzávetőleg kétharmada AM könyvvel történt visszaélésekből adódott.

Az új szabályozással, vagyis *az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló 2009. CLII. törvénnyel (Eftv.) a jogalkotó azt kívánja - ellenőrzési szempontból - elérni, hogy megszűnjenek az alkalmi munkavállalói könyvvel megvalósítható és a vizsgálati tapasztalatok szerint megvalósult visszaélések, visszaszoruljon az ily módon elterjedt fekete foglalkoztatás.*

Az egyszerűsített foglalkoztatás jogszerűségének ellenőrzéséről

- A papíralapú AM könyv kitöltését felváltja a **bejelentési kötelezettség, melyet a munkavégzés megkezdését megelőzően kell megtenni** (ugyanúgy, mint a hagyományos, Mt. szerinti munkaviszonynál). Ez főszabály szerint azt jelenti, **hogy – a növénytermesztési idénymunka kivételével – bármely rövid idejű munkavégzés esetén a jogviszony létesítését a munkáltatónak be kell jelentenie az adóhatóságnak. Ebből következően a munkaügyi felügyelő ellenőrizni tudja, hogy a munkáltató legalizálta-e a foglalkoztatást.** Az egyszerűsített foglalkoztatásnál is immáron lehetségessé váló elektronikus, adóhatóság felé történő bejelentés nem újdonság, ez a forma a hagyományos munkaviszonyhoz kapcsolódó bejelentés esetén is fennáll és az adóhatóság információi szerint gördülékenyen működik.
- A bejelentési kötelezettség mellett az ellenőrzést segíti az is, hogy a munkavállalóval **munkaszerződést** (un. blankettaszerződést) **kell kötni**. Ez tartalmazza - a bármely munkaszerződésben rögzítendő adatokon túl - azt is, hogy az egyszerűsített foglalkoztatásnak mely formájában állapodtak meg a felek, például, hogy mezőgazdasági idénymunkáról vagy alkalmi foglalkoztatásról van-e szó.
- Ha nem szükséges munkaszerződést kötni - növénytermesztési idénymunka vagy alkalmi munka esetén maximum 4 napos foglalkoztatási időtartamig - akkor egy speciális **jelenléti ívet** kell vezetnie a munkáltatónak (ez szigorú számadású nyomtatvány), amely az ellenőrzés számára ugyancsak alátámasztja a foglalkoztatás tényét.
- Az ellenőrzés változatlanul kiemelkedően fontosnak tekinti a **munkavállalók nyilatkozatát**. Ebből ugyanis a szerződés vagy a jelenléti ív hiányában is kiderül az, hogy a felek esetleg az Mt. szerinti munkaviszony létesítésében állapodtak meg, de a munkáltató a kedvezőbb adózású egyszerűsített foglalkoztatásra jelentette be munkavállalóját.

Az egyszerűsített foglalkoztatás esetei és az azokhoz kapcsolódó kötelezettségek

<i>Egyszerűsített foglalkoztatás formája</i>	<i>Blankett szerződés szükségessége</i>	<i>Bejelentési kötelezettség</i>	<i>A jelenléti ív szerepe</i>
<i>Növénytermesztési idénymunka egybefüggő 30 napig</i>	<i>nem kell</i>	<i>tárgyhót követő 12-éig</i>	<i>Jogviszony fennállásnak bizonyítása – Eftv szerinti jelenléti ív kell</i>
<i>Növénytermesztési idénymunka egybefüggő 30 napot meghaladja</i>	<i>kell (ha munkavállaló kérte, akkor 30 nap alatt is kell)</i>	<i>tárgyhót követő 12-éig</i>	<i>Mt. 140/A. § szerinti munkaidő-nyilvántartási kötelezettség</i>
<i>5 napnál rövidebb – azaz 4 napos foglalkoztatás (alkalmi, mezőgazdasági – idegenforgalmi idm;)</i>	<i>nem kell</i>	<i>Bejelentés van (munkavégzés előtt)</i>	<i>Jogviszony fennállásnak további bizonyítása Eftv szerinti jelenléti ív kell</i>
<i>5 vagy 5 napnál hosszabb foglalkoztatás (mezőgazdasági – idegenforgalmi idm;)</i>	<i>kell</i>	<i>Bejelentés van (munkavégzés előtt)</i>	<i>Mt. 140/A. § szerinti munkaidő-nyilvántartási kötelezettség</i>
<i>5 vagy 5 napnál hosszabb alkalmi foglalkoztatás</i>	<i>kell</i>	<i>Bejelentés van (munkavégzés előtt)</i>	<i>Nincs Eftv és Mt. 140/A. § szerinti munkaidő-nyilvántartási kötelezettség</i>
<i>Háztartási munka 5 vagy 5 napnál hosszabb</i>	<i>kell</i>	<i>Bejelentés van (munkavégzés előtt)</i>	<i>Nincs Eftv Mt. 140/A. § és Eftv 3. § (7) szerinti munkaidő-nyilvántartási kötelezettség</i>

A növénytermesztési idénymunka ellenőrzéséről

A mezőgazdasági ágazatra (idénymunkára) különösen jellemző volt az AM könyvvel történő – jogsértő - foglalkoztatás, ezért e terület vizsgálata változatlan lesz, hiszen 2009-ben az összes ellenőrzés 6%-a esett a mezőgazdaságra, de a feketemunkások 10%-a ebben az ágazatban volt fellelhető.

A munkaszerződést csak akkor kell megkötni, ha azt a munkavállaló kéri, vagy a foglalkoztatás egybefüggő időtartama meghaladja a 30 napot. A munkáltatónak a bejelentési kötelezettségét a tárgyhót követő hónap 12. napjáig kell teljesítenie.

Az ellenőrzés ebben a körben vizsgálhatja a speciális jelenléti ív kitöltését, illetve a tárgyhót követő 12-edike után azt a tényt, hogy a munkáltató bejelentette-e az ellenőrzés időpontjában munkavégzés közben talált, illetve a jelenléti íven szereplő munkavállalókat.

A munkáltatók számára további könnyebbség az is, hogy a **bejelentést telefonon is megtehetik**, ezen a módon egyszerre 3 munkavállaló jelenthető be.

A munkaügyi vizsgálat hatásköre és lehetséges jogkövetkezményei

Az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló törvény /Eftv./ **tételesen megjelöli azokat az Mt. előírásokat, amelyeket az egyszerűsített foglalkoztatás esetén nem kell alkalmazni**, továbbá azokat is, amelyeket speciálisan a háztartási munka és az alkalmi foglalkoztatás kapcsán nem kell figyelembe venni (pl. az egyszerűsített foglalkoztatás körében nem irányadóak a munkaerő-kölcsönzés szabályai vagy alkalmi munkavállalásnál a munkaidő-nyilvántartás szabályai.).

A munkaügyi felügyelő főszabály szerint a jogviszony rendezettségét vizsgálja, vagyis a munkaszerződés és/ vagy a jelenléti ív, valamint a bejelentés teljesítését. Ha itt jogsértést talál az eljáró felügyelő, akkor nincs mérlegelési jogköre, a Munkaügyi ellenőrzésről szóló törvény értelmében köteles bírság kiszabásáról rendelkeznie. A munka és pihenőidővel, illetve a munkabérrrel (minimálbér, garantált bérminimum) kapcsolatos jogsértések esetén ugyancsak kötelező bírságot kiszabnia.

Gedeon András

Budapest, 2010. április 1.